

**KATEDRA HISTORIE
POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI**

Autor: Jakub Novák

Titul: Hospodářské zázemí Uničova ve středověku

Rok: 2014

Počet stran (příloh): 82 + 19

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Šlázar

Oponent: PhDr. Jiří Doležal

Hodnotící kritéria

Hodnocení

Volba tématu, originalita, přínos práce:

C

Vyjádření: Dobře volené téma s velkým potenciálem pro komplexní poznání ekonomicko-sociálních aspektů života středověké společnosti, s důrazem na problematiku vývojových proměn osídlení a vztahu středověkých měst ke starším sídelním etapám i agrárnímu zázemí. Autorovi bakalářské práce umožňuje osvojit si metodologické postupy jak archeologie, tak dalších historických věd, a komparovat je s výsledky přírodovědných oborů. V práci samostatně zpracovaný nálezový soubor, shromážděný ze starších průzkumů zejména K. Schirmeisena i nových prospekčních a záchranných akcí, dovoluje ovšem zatím pouze omezené závěry. Přínosem práce tak zůstává zejména evidence, utřídění a základní datace archeologického materiálu k problematice bezprostředního sídelního zázemí Uničova ve vrcholném středověku. Absence zasazení hodnocených lokalit do geografického rámce zázemí města v jeho starších vývojových etapách neumožnila bohužel alespoň základní historické závěry.

Práce s prameny, kritika a interpretace:

C

Vyjádření: Za jednoznačný klad lze považovat zpracování keramických nálezových fondů v rámci jednotného (a v praxi již prověřeného) deskriptivního systému, umožňujícího objektivní srovnání inventáře jednotlivých nálezových lokalit. Akceptovat je možné způsob popisu a charakteristiky keramických kolekcí, velmi dobrá je grafická úroveň kresebných příloh, jen ojediněle s možnými korekcemi (tab. 10, průměr okraje zásobnice inv. č. A125282; pro případnou publikaci doporučuji graficky rozlišit příslušnost keramických fragmentů k jednotlivým materiálovým a technologickým skupinám A–E). Malá četnost některých souborů objektivně snižuje spolehlivost předestřených závěrů (zvl. naleziště 6, 13, 18), zvolená metodika rovněž dostatečně nepostihuje aspekt možného časového souběhu více keramických skupin, s paralelním užitím archaických a pokročilejších technických a formálních komponent. Podle oponenta nevhodné je (již zavedené) užívání termínu „kolonizační“ pro keramické skupiny B a C, charakteristiky podané na str. 32–35 navozují otázku, zda keramické třídy A4–A9 nevyčlenit do samostatné skupiny „netuhové pokročilejší keramiky starší výrobní tradice 2. poloviny 13. století“.

Značným nedostatkem je vyčlenění hodnocených nálezových souborů mimo nálezové kontexty, ke kterým chybí v předkládané práci většinou jakékoliv bližší informace, včetně geografických charakteristik (základní lokalizace, popis terénní situace, zasazení do přírodního rámce, typ příslušné archeologické akce, případně zachycené objekty a nálezové celky apod.; mapy č. 4–8 nejsou rozhodně rovnocennou náhradou). V důsledku toho je tak znemožněna bližší kritika nálezových kolekcí, umožňující např. vyčlenit sekundárně na lokality vyvezenou odpadovou hrncinu (např. naleziště 14 a všechny tři celky z povrchových sběrů),

případné hiáty mezi rozdílnými etapami osídlení, ale i možnou funkci těchto lokalit v hospodářské a správní struktuře příměstského osídlení (vsi zaniklé v souvislosti s lokací města, popř. jeho dalším rozvojem × vsi transformované do předměstských sídelních útvarů a zaniklé v pozdějších obdobích × předměstské osídlení vzniklé v zázemí města apod.).

Práce se sekundární literaturou, bibliografie:

C

Vyjádření: Autor prokazuje dobré schopnosti práce se sekundární literaturou jak k problematice středověkého osídlení Uničovska a zpracování keramického nálezového souboru, tak k širší problematice zázemí středověkých měst. Rejstřík užitých titulů však není příliš široký, v úvodní přehledové kapitole chybí kupříkladu metodicky zásadní práce historiků J. Tomase a J. Smetany k hospodářským regionům a systémové struktuře severočeských měst (např. Tomas, J., 1979a: Města v severozápadních Čechách ve 13. století, Hospodářské dějiny 4, 69–132; týž 1979b: Litoměřický městský region ve středověku, Ústecký sborník historický 1979, 61–82; Smetana, J., 1995: Proměny struktury městské sítě na severu Čech do 15. století, Archaeologia historica 20, 23–34). Vzhledem k množství publikovaného materiálu pak bylo možné při hodnocení keramických nálezů v širší míře využít prací V. Goše (např. Goš, V., 2007: Loštice – město středověkých hrnčářů. Opava; Goš, V. – Karel, J. – Novák, J., 1985: Počátky osídlení Rýmařova, Památky archeologické 76, 184–227). Slabinou je rovněž závislost výkladu o historických počátcích města Uničova a jeho relacích k exploataci drahých i barevných kovů pouze na aktuální syntéze uničovských dějin z roku 2013 („Uničov. Historie moravského města“), bez využití některých dalších příspěvků, kupř. historika M. Wihody. Soupis citované literatury je úplný, ovšem jak v soupisu, tak v samotném textu se v citacích objevují dílčí nedostatky či přehlédnutí: např. příspěvek V. Goše „Slovanská keramika 10.–13. stol. na severní Moravě“ nevyšel ve VVM XXVII/1975 na str. 291–294, ale ve VVM XXIX/1977, str. 291–303 (chyba byla patrně převzata ze soupisu publikační činnosti V. Goše na webové adrese <http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-archeologie/lide/vladimir-gos/osobni-stranka>, č. 29 a 30), v popisné části na str. 42, 44, 46 a dále je tato práce navíc soustavně uváděna s nesprávným vrocením 1985; je-li důsledně citován titul Beranová 2010 (např. str. 20–24 práce), je třeba jej v soupisu literatury uvést jako část monografie M. Beranové a A. Kubačáka, atd.

Při využití sekundární literatury působí poměrně neústrojně svým nadměrným rozsahem kapitola 4. „Produkce vesnického zázemí“, zvl. na str. 22–25 pouze transkribující obecné poznatky dosavadního bádání, např. v případě citace Koldínovy sbírky městských práv (str. 24–25) bez jakéhokoli užšího vztahu k řešené problematice. S některými tvrzeními výkladu by bylo možné přitom polemizovat, např. trend ústupu pšenice na úkor žita vlivem postupného vyčerpání půdy byl zřejmě daleko více sledovatelný na lehkých a nekvalitních půdách vrchovin než na černo- a hnědozemích v úrodných moravských úvalech, což mj. dokládají právě paleobotanické analýzy z Litovle (str. 21).

Metodologie a argumentace:

C

Vyjádření: Jak bylo řečeno výše, příznivě je možné hodnotit zvolená metodologická východiska, aplikovaná jak pro zpracování vlastních keramických souborů, tak pro komplexní pojetí zázemí středověkého města. Ve vlastním zpracování a výkladu se však autor bohužel omezil vedle vyhodnocení archeologických souborů z užšího okruhu města pouze na zemědělskou produkci a rybolov, bez přihlédnutí k dalším ekonomickým vazbám středověkého města a jeho zázemí (městská řemeslná výroba, redistribuce potravin a produktů potravinářské výroby, zvl. piva, v případě Uničova tolik diskutovaná těžba a zpracování drahých a obecných kovů). Argumentace je tak i vinou pomínutí hlubší analýzy nálezových situací zejména v závěrečné části velmi zúžená, vcelku standardní úroveň pak má v popisných „archeologických“ pasážích práce.

Struktura a forma, jazykové zpracování:

B

Vyjádření: Struktura práce se jeví jako vyhovující, odráží však současně výše vytčené nedostatky ve výběru jednotlivých témat. Jazykové zpracování je celkově dobré, jazykový

projev srozumitelný, s pouze malým množstvím formálních chyb a překlepů (např. str. 6, ř. 9 textu; str. 16, ř. 1), místy (zejména v úvodu) se vyskytují slohově či stylově problematické pasáže (str. 6: „poměrně pozoruhodná problematika“, „trochu ostřejší pohled“ apod.).

Celková navržená známka:

C

Témata pro obhajobu, průběh obhajoby:

1. Komplexnější výklad ke geografické poloze a nálezovým okolnostem jednotlivých lokalit.
2. Další projevy interakcí mezi městem a jeho zázemím v případě Uničova.
3. Těžba drahých i obecných kovů v zázemí města.

Další poznámky, etc.: Přes vytčené nedostatky jde o práci s velkým potenciálem v případě dalšího prohloubení studia.

Datum: 3. 6. 2014

Podpis oponenta: Jiří Doležel